

Granskning av implementering av barnkonventionen, uppföljning

Revisionsrapport nr 7 2025

Ansvarig verksamhet	Revisionskontoret
Kontakt	Emilia Nordin, emilia.nordin@regionvarmland.se tele; 010-831 42 66
Datum	2025-09-11
Diarienummer	Rev/25024
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar	4
1.2 Avgränsning.....	5
1.3 Revisionskriterier	5
1.4 Ansvarig nämnd.....	5
1.5 Metod.....	5
1.6 Bakgrund – Tidigare granskning från 2020	5
2. Granskningsresultat.....	7
2.1 Har Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden vidtagit åtgärder inom de områden som lyftes fram i rekommendationerna i granskningsrapporten från 2020, och i så fall, vilka konkreta insatser har genomförts för att säkerställa förbättring inom dessa områden?	7
3. Sammanfattande bedömning	11
4. Källor.....	13

1. Inledning

Regionens revisorer har ansvar för att genomföra årlig granskning av regionens samtliga verksamheter. Utifrån detta uppdrag och ansvar har regionens revisorer utarbetat dokumentet "Granskningsstrategi" i vilket de beskrivit de områden som revisorerna främst ska fokusera på under innevarande mandatperiod. Baserad på granskningsstrategin gör revisorerna en årlig riskbedömning och revisionsplan.

I "Revisionsplan 2025" ingår en uppföljande granskning avseende implementeringen av barnkonventionen som lag. Utgångspunkten med denna granskning är att följa upp den tidigare granskningen som Revisionskontoret genomförde år 2020.

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020. Syftet med lagen är att synliggöra barnets rättigheter och skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

Barnkonventionen består av totalt 54 artiklar, varav artiklarna 1–42 gäller som svensk lag. Fyra av dessa artiklar utgör konventionens grundläggande principer och fungerar som vägledning för hur hela konventionen ska tolkas:

- Artikel 2 (Icke-diskriminering): Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras, oavsett till exempel kön, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, föräldrarnas ställning eller annan omständighet.
- Artikel 3 (Barnets bästa): Vid alla beslut och åtgärder som rör barn ska barnets bästa sättas i främsta rummet. Detta är en av konventionens mest centrala principer.
- Artikel 6 (Rätt till liv, överlevnad och utveckling): Varje barn har rätt till liv och att utvecklas på bästa möjliga sätt.
- Artikel 12 (Rätt att bli hörd): Barn har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som berör dem, och dessa åsikter ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Denna lagstiftning innebär att barnets rättigheter alltid ska beaktas och integreras i beslut och processer som berör dem. Det kräver också att myndigheter och andra aktörer säkerställer att barn får möjlighet att uttrycka sina åsikter och att dessa tas på allvar.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet är att följa upp granskningen av implementering av barnkonventionen som genomfördes år 2020.

Den övergripande revisionsfrågan är om och hur Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden vidtagit åtgärder inom de områden som lyftes fram i rekommendationerna i den tidigare granskningsrapporten från 2020.

1.2 Avgränsning

Granskningen avser Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden. Granskningen ska ligga till grund för ansvarsprövningen 2025.

1.3 Revisionskriterier

Granskningen ska utgå från Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Granskningen ska även utgå från övriga beslut, interna styrdokument, lagstiftning och föreskrifter som bedöms vara relevanta.

1.4 Ansvarig nämnd

Den som avses att granskas är Regionstyrelsen, då de har det övergripande ansvaret för hur Region Värmlands verksamhet bedrivs och för att säkerställa att barnkonventionen integreras i hela organisationens styrning och beslutsfattande. Även Kultur- och bildningsnämnden omfattas av granskningen utifrån sitt specifika ansvar för att tillämpa barnrättsperspektivet inom sina verksamhetsområden.

1.5 Metod

Granskningen kommer att genomföras i form av dokumentstudier, intervjuer, och/eller metoder som bedöms vara relevanta för granskningen.

De intervjuade har erbjudits möjlighet att lämna kommentarer och synpunkter på ett färdigt utkast av rapporten innan den sänts ut till revisorerna.

Granskare har varit Emilia Nordin, yrkesrevisor och kvalitetssäkrare har varit Karin Selander, revisionsdirektör, båda från Region Värmlands revisionskontor.

1.6 Bakgrund – Tidigare granskning från 2020

I den tidigare granskningen fick Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden rekommendationerna att tydliggöra sina intentioner för det fortsatta arbetet med att implementera barnkonventionen och barnrättsperspektivet. Vidare fick de rekommendationerna att säkerställa en mer systematisk användning av verktyg som barnchecklistor och barnkonsekvensanalyser, samt förbättra återrapporteringen av måluppfyllelse i handlingsplanen för barnrättsarbetet.

Den 1 januari 2020 blev Barnkonventionen en del av svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Syftet med att inkorporera konventionen i svensk lag var att:

- Synliggöra barnets rättigheter i alla delar av samhället.
- Stärka barnets ställning i rättssystemet och i beslutsfattande som rör barn.
- Främja ett barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet – det vill säga att barns bästa ska vara en primär angelägenhet i alla beslut som rör dem.

Genom att göra konventionen till svensk lag förväntas myndigheter, domstolar och andra offentliga aktörer ta större hänsyn till barnperspektivet, och barns rätt att komma till tals i frågor som rör dem har nu fått ett starkare rättsligt skydd.

I rapporten från 2020 redovisades följande sammanfattade iakttagelser:

Implementeringen och följsamheten till barnkonventionen bedömdes generellt vara god genom tidigare politiska beslut, styrdokument och strukturer som arbetsgrupper, ombudsuppdrag och utbildningar. Användningen av barnchecklistor och barnkonsekvensanalyser ansågs vara effektiva verktyg för att säkra barns rättigheter i beslutsprocesser.

Arbetet med Värmland som modellregion för barnrättsarbetet hade pågått sedan 2017, men en handlingsplan hade ännu inte tagits fram, sannolikt på grund av oklarheter efter regionbildningen och omorganisationen. Återrapportering skedde främst genom Kultur- och bildningsnämndens års- och delårsrapporter, men målen i handlingsplanen redovisades inte i den utsträckning som tidigare granskning rekommenderade.

Rekommendationen var att Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden skulle tydliggöra sina intentioner för det fortsatta arbetet med att implementera barnkonventionen och barnrättsperspektivet.

Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden delar revisionens uppfattning om behovet av att förtydliga intentionerna för det fortsatta implementeringsarbetet av barnkonventionen och barnrättsperspektivet. Regionstyrelsen anser att detta är ett ansvar som vilar på dem och betonar vikten av att koppla barnrättsarbetet till regionens budgetprocess. Det finns goda förutsättningar att beakta barnrättsperspektivet i beslutsfattandet genom exempelvis barnchecklistor, men rutiner och användning behöver bli mer systematiska. För att stärka arbetet pågår en utveckling av ett stöd för hållbarhetssäkring av beslut, där barnrätt ingår.

Regionstyrelsen understryker, i enlighet med sitt uppdrag som modellregion, vikten av att klargöra den strategiska inriktningen, formerna för uppföljning samt samverkan med länets aktörer. Regionstyrelsen avser att förtydliga hur återrapportering av barnrättsarbetet ska ske.

Kultur- och bildningsnämnden pekar även på behovet av en ny länsövergripande handlingsplan och lyfter vikten av en bred dialog och samverkan med kommuner, Länsstyrelsen och idéburna organisationer för att möjliggöra detta.

2. Granskningens resultat

2.1 Har Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden vidtagit åtgärder inom de områden som lyfts fram i rekommendationerna i granskningsrapporten från 2020, och i så fall, vilka konkreta insatser har genomförts för att säkerställa förbättring inom dessa områden?

Utifrån granskningen år 2020 rekommenderades Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden att tydliggöra sina intentioner för det fortsatta arbetet med att implementera barnkonventionen och barnrättsperspektivet.

2.1.1 Regionplan och budget 2025

I Regionplan och budget 2025 med flerårsplan 2025–2027, som antogs av Regionfullmäktige i december 2024, lyfts FN:s konvention om barnets rättigheter fram i ett eget avsnitt. Regionplanen fungerar därmed som ett formellt inriktningsbeslut om att barnkonventionen ska implementeras och beaktas i Region Värmlands verksamhet.

Detta stärker barnrättsperspektivet inom hela organisationen och utgör ett tydligt mandat för det fortsatta arbetet med att integrera konventionens principer, inklusive framtagande av nya handlingsplaner och löpande uppföljning av insatser kopplade till barns rättigheter.

2.1.2 Regional kulturplan och biblioteksplan

Under 2024–2025 arbetar kulturavdelningen med att ta fram en ny regional kulturplan och biblioteksplan för perioden 2027–2031. Som en del av planeringsprocessen har dialoger med barn och unga genomförts i nästan samtliga av Värmlands kommuner, vilket säkerställer att deras röster tas tillvara.

Ett av Kultur- och bildningsnämndens fastställda resultatmål är att "Barn och unga ska ha likvärdig tillgång till kultur". Detta mål utgör en viktig del av nämndens styrning och säkerställer att kulturavdelningens främjande och strategiska arbete tydligt bidrar till att uppfylla barns rätt till kultur, i enlighet med barnkonventionen.

Barnrättsperspektivet är därmed integrerat redan i målstrukturen och verkställs genom kulturavdelningens operativa handlingsplaner. Arbetet följs upp årligen inom ramen för den ordinarie årsredovisningen.

2.1.3 Handbok hållbarhetssäkring

Den 2 februari 2024 fastställde regiondirektören en handbok för hållbarhetssäkring. Syftet med handboken är att lyfta fram flera viktiga perspektiv för att på så sätt kvalitetssäkra och stärka beslutsunderlagen. Handboken är därmed en central del av

Region Värmlands ledning och styrning och syftar till att skapa förutsättningar för mer välgrundade beslut.

Målsättningen med hållbarhetssäkringen är att verktyget ska bidra till att alla beslut inom Region Värmland, såväl på politisk nivå som på tjänstepersonnivå ska genomsyras av Agenda 2030. På så sätt integreras hållbarhetsperspektivet i hela organisationens arbete.

Verktyget ska användas vid framtagande av underlag inför politiska beslut, men kan även tillämpas vid beslutsfattande på tjänstepersonnivå. Det är dessutom användbart vid start av projekt eller uppdrag, vid upprättande av avtal, genomförande av inköp och upphandlingar, samt vid skapande eller revidering av styrande dokument.

Enligt uppgift framkom det att den tidigare barnchecklistan har tagits bort och ersatts av en prövning av barnets bästa, en så kallad barnkonsekvensanalys. Som en integrerad del i hållbarhetssäkringen finns ett kapitel om barnkonsekvensanalys. Vissa ärenden kan kräva en mer djupgående analys av det aktuella ämnet. I sådana fall kan det vara nödvändigt att genomföra en barnkonsekvensanalys.

Barnkonsekvensanalysen baseras på Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), vilken sedan år 2020 utgör svensk lag. Enligt artikel 3.1 i barnkonventionen ska en prövning av barnets bästa alltid genomföras inför beslut eller åtgärder som rör barn. Det innebär att en bedömning ska ske av vilken lösning som är mest gynnsam för det enskilda barnet eller för grupper av barn. Varje beslut ska därmed föregås av en individuell bedömning utifrån vilka barn som berörs.

Barnkonsekvensanalys ska utföras inför alla beslut som direkt eller indirekt påverkar barn. Detta kan exempelvis inkludera framtagande av riktlinjer, rutiner och budget, samt förändringar i verksamheter. Relevanta beslut kan fattas i ledningsgrupper, nämnder eller i kommunfullmäktige.

Beslut som tydligt innebär en förbättring för barn behöver inte föregås av en omfattande barnkonsekvensanalys. Däremot krävs en mer ingående analys i situationer där flera intressen står i konflikt med varandra och där beslutet kan ha betydande konsekvenser för barns bästa, både på kort och lång sikt.

27 maj 2025 fick Regionstyrelsen en återrapportering angående hur implementeringen av handboken gått. Två uppföljningar av hållbarhetssäkringsverktyget har genomförts, den första för perioden mars – juni 2024 och den andra för juli 2024 - februari 2025. Båda visar att verktyget används ojämnt inom organisationen, och att dess påverkan på beslutsfattandet varierar. Regiondirektören fick i uppdrag av Regionstyrelsen att vidareutveckla verktyget och formen för hållbarhetssäkringen för att underlätta användningen och för att säkerställa att regionen uppnår hållbarhetsmålen i enlighet med agenda 2030.

Enligt uppgift finns det förbättringspotential i arbetet med hållbarhetssäkring och barnkonsekvensanalyserna som genomförs i dagsläget. För att möjliggöra en mer djupgående analys och en effektivare integrering av både hållbarhets- och

barnrättsperspektivet krävs att dessa perspektiv lyfts in i ett tidigt skede av beslutsprocessen, såväl i politiska som interna ärenden. Det är avgörande att perspektiven inte hanteras som ett avslutande steg, utan istället genomsyrar hela processen från början till slut.

Genom ett tidigt införlivande säkerställs att perspektiven beaktas i sitt rätta sammanhang och att eventuell involvering av externa aktörer sker i rätt tid, vilket stärker kvaliteten och legitimiteten i besluten.

Ett konkret sätt att uppnå detta är att integrera hållbarhets- och barnrättsperspektivet redan vid central ärendefördelning, det skede där inkomna politiska ärenden styrs till beredande funktioner. Enligt uppgift saknas dock tillräcklig kompetens i dagsläget inom centrala ärendefördelningen för att bedöma ärenden ur dessa perspektiv. För att möjliggöra detta behövs riktade utbildningsinsatser och/eller stödjande funktioner som kan bistå i bedömningsarbetet.

2.1.4 Handlingsplan Barnrätt

Den 18 februari 2025 (§31) fastställde Regionstyrelsen "Handlingsplan Barnrätt – en plan för barnets bästa". Det är ett strategiskt dokument som ska fungera som ett stöd för Region Värmlands verksamheter i arbetet med att uppfylla barnets rättigheter och säkerställa barnets bästa. Planen är också ett erbjudande och ett stöd för externa aktörer som vill stärka sitt barnrättsarbete. Planen har tagits fram i bred dialog med idéburen sektor, flera kommuner, Länsstyrelsen och genom workshops. Även barnrättsombudens årssammanfattningar har utgjort ett viktigt underlag. Cirka 250 barn har deltagit i processen och bidragit med sina perspektiv.

Planen omfattar fyra övergripande mål som kommer att följas upp årligen. Planen gäller tills vidare, men kommer att revideras vid behov.

År 2017 beslutade dåvarande landstingsstyrelsen att en ny handlingsplan för barnrätt skulle tas fram i bred samverkan med länets aktörer. Flera kommuner uttryckte dock via direktörsnätverket att de inte önskade delta, vilket ledde till att Region Värmland omformade uppdraget. Den nuvarande handlingsplanen är därför ett erbjudande till externa aktörer snarare än ett gemensamt åtagande. Trots detta har flera kommuner, tillsammans med idéburen sektor och Länsstyrelsen, bidragit till planens utformning.

Sedan uppdraget påbörjades har barnkonventionen blivit svensk lag, vilket innebär att Region Värmland är juridiskt förpliktigad att följa konventionen. Den nya handlingsplanen syftar till att stötta ett mer systematiskt och proaktivt arbete med barnets rättigheter i regionen.

Det framgår att handlingsplanen kommer bidra positivt till flera hållbarhetsaspekter inom Agenda 2030, särskilt genom att barnets bästa tydligt beaktas i beslut och processer. I de fall barnets bästa inte kan uppfyllas direkt, uppmuntras regionen att överväga kompensatoriska insatser, vilket förväntas leda till ökad kvalitet i beslutsfattandet.

Handlingsplanen är ett viktigt verktyg i Region Värmlands ambition att leva upp till barnkonventionen och skapa långsiktigt hållbara och rättssäkra beslut för barn och unga i hela länet.

Handlingsplanens implementering för att stärka barnets rättigheter i organisationen

Handlingsplanen syftar till att ge vägledning i arbetet med att säkerställa barnets rättigheter inom organisationen. Den tydliggör vilka områden verksamheterna behöver fokusera på samt vilka prioriteringar som krävs för att uppnå målen. Målen i handlingsplanen har tagits fram i samverkan med interna verksamheter, idéburen sektor, kommuner, Länsstyrelsen samt med barn och unga själva.

Handlingsplanen ska följas upp årligen och revideras en gång per mandatperiod. Den är publicerad i VIDA och kommer även att tillgängliggöras på webben för ökad spridning.

Under våren 2025 presenterades planen vid en nätverksträff med regionens barnrättsombud. Under hösten kommer handlingsplanen publiceras i rapportformat på webben tillsammans med en nyhetsartikel. En motsvarande nyhet kommer även att kommuniceras till chefer inom organisationen.

En verktygslåda med metodstöd håller för närvarande på att tas fram av arbetsgruppen för handlingsplanen. Den kommer att publiceras i rapportmallen på regionens webbplats under hösten 2025 och ska fungera som ett konkret stöd för verksamheterna i arbetet med att tillämpa ett barnrättsbaserat arbetssätt.

Enligt uppgift har implementeringen av Handlingsplanen Barnrätt påbörjats i olika delar av organisationen. Det framkommer dock att kännedomen om handlingsplanen varierar inom Kultur- och bildningsnämndens verksamheter. Flera delar av organisationen uttrycker behov av att informationen om den nya handlingsplanen sprids bredare för att säkerställa en gemensam förståelse och tillämpning.

3. Sammanfattande bedömning

Syftet med denna granskning har varit att följa upp den tidigare granskningen som genomfördes år 2020.

Vi kan efter genomförd granskning konstatera att Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden har vidtagit flera åtgärder sedan den tidigare granskningen 2020, för att stärka implementeringen av barnkonventionen och barnrättsperspektivet i Region Värmland. Arbetet har utvecklats på ett strukturerat och strategiskt sätt, bland annat genom Regionplan och budget 2025, hållbarhetssäkringsverktyget med integrerad barnkonsekvensanalys, samt framtagandet av en ny Handlingsplan Barnrätt.

De genomförda insatserna visar att regionen har tydliggjort sina intentioner att arbeta barnrättsbaserat, vilket tidigare efterfrågades i revisionsrapporten från 2020. Det finns en stärkt styrning och ett utökat metodstöd som möjliggör att barnets bästa beaktas mer systematiskt i beslut och processer. Uppföljningen av insatser sker genom rapportering i delårs- och helårsrapport, där flera av målen berör barn och unga.

Vi bedömer att det finns regionövergripande styrdokument i form av handlingsplaner, rutiner eller riktlinjer som specifikt avser barnkonventionens tillämpning. Vi ser positivt på att det finns handlingsplaner för särskilda verksamhetsområden som beaktar barnkonventionen, samt att det finns målsättningar för verksamheten som konkret berör barn och unga genom Agenda 2030 i mål och budget.

Dock konstateras att användningen av hållbarhetssäkringsverktyget och tillämpningen av barnkonsekvensanalyser är ojämn och att verktyget inte fullt ut fått genomslag i organisationens samtliga delar. Det finns även förbättringsområden kopplade till spridning, kunskap och kännedom om handlingsplanen inom Kultur- och bildningsnämndens verksamheter.

För att säkerställa att barnrättsperspektivet får ett genomslag i hela organisationen krävs fortsatt kompetenshöjande insatser, tydligare uppföljningsrutiner och ett förstärkt stöd i det praktiska tillämpningsarbetet.

Sammantaget bedömer vi att Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden har tagit viktiga och relevanta steg mot en mer systematisk och integrerad tillämpning av barnkonventionen, men att fortsatt utvecklingsarbete krävs för att säkerställa en likvärdig tillämpning i hela organisationen.

Revisionsfråga	Bedömning
Har Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden vidtagit åtgärder inom de områden som lyftes fram i rekommendationerna i granskningsrapporten från 2020, och i så fall, vilka konkreta insatser har genomförts för att säkerställa förbättring inom dessa områden?	Ja, Regionstyrelsen och Kultur- och bildningsnämnden har vidtagit flera konkreta åtgärder sedan den tidigare granskningen 2020 för att stärka barnrättsperspektivet i Region Värmland. Bland annat har Regionplan och budget 2025 integrerat barnrättsfrågor, ett hållbarhetssäkringsverktyg med barnkonsekvensanalys har införts, och en ny Handlingsplan Barnrätt har tagits fram. Dessa insatser har lett till en stärkt styrning och ökat metodstöd. Det kvarstår utmaningar i att verktygen används enhetligt i hela organisationen samt i att sprida kunskap och tillämpning inom Kultur- och bildningsnämndens verksamheter. Fortsatt utveckling och kompetenshöjning krävs för att nå en likvärdig tillämpning.

4. Källor

- Barnrätt - en plan för barns bästa Giltig från 2025-02-18 - Tillsvdare
- Handbok hållbarhetssäkring. Giltig från 2024-02-02 – till och med 2026-02-01.
- Regionplan och budget 2025 med flerårsplan 2025–2027
- Regionstyrelsen protokoll år 2024–2025
- Kultur- och bildningsnämnden protokoll 2024–2025

Intervjuer

- Barnrättsstrateg - Hållbarhetsenheten
- Folkhälsostrateger - Folkhälsoenheten
- Kulturstrateg - Barn och unga
- Ledningsstrateg - Kultur och bildning
- Handläggare - Regionstyrelsen
- Handläggare - Sekretariatet

Revisionen är ett demokratiskt kontrollinstrument som på uppdrag av fullmäktige ska granska styrelsens och nämndernas verksamhet samt presentera en revisionsberättelse. I Kommunallagen fastslås att revisorerna bland annat ska granska:

- Om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.*
- Om räkenskaperna är rättvisande, samt*
- Om nämndernas interna kontroll är tillräcklig.*

Vidare genomför revisorerna fördjupade granskningar inom områden där det finns betydande risker som kan medföra allvarliga konsekvenser.

Region Värmlands revisorsgrupp består av sju revisorer som utses av Regionfullmäktige. Revisionen biträds av sakkunniga vid regionens egna revisionskontor samt av upphandlade revisionsbyråer.

Information om revisionen och revisionsrapporter hittar du här: [Revision - Region Värmland \(regionvarmland.se\)](https://regionvarmland.se)
